

MIROVINSKA REFORMA REPUBLIKE HRVATSKE

Šokčić, Kristian

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **EFFECTUS university / EFFECTUS veleučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:281:767894>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-11**

image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

[Repository of EFFECTUS University of Applied Sciences - Final and graduate theses of EFFECTUS University of Applied Sciences](#)

image not found or type unknown

EFFECTUS VELEUČILIŠTE

KRISTIAN ŠOKČIĆ

MIROVINSKA REFORMA REPUBLIKE HRVATSKE

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

EFFECTUS VELEUČILIŠTE

PREDMET: Javne financije

ZAVRŠNI RAD

Student: Kristian Šokčić

Tema završnog rada: Mirovinska reforma Republike Hrvatske

Mentor: Tomislav Lučić, mr. sc.

Znanstveno područje: društvene znanosti

Tematsko polje: ekonomija

Zagreb, travanj 2024.

SAŽETAK

Jedan od glavnih događaja 2019. godine promjena je mirovinskog zakona. Mirovinsku reformu nužno je provesti zbog prilagodbe dinamici promjena na tržištu rada, gospodarskim prilikama i demografskim trendovima.

Početak mirovinske reforme je 1. siječnja 2019. godine. Mirovinskom reformom sustav će se učiniti održivim, a mirovine primjerenim.

U mirovinsku reformu Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava krenulo je u suradnji s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje (HZMO) i sa Središnjim registrom osiguranika (REGOS) jer je bilo nužno prilagoditi se dinamici promjena na tržištu rada, gospodarskim prilikama i demografskim trendovima kako bi naš mirovinski sustav učinili održivim za buduće generacije, a mirovine primjerenima za sve generacije umirovljenika, sadašnjih i budućih.

Ključne riječi: mirovinska reforma, REGOS, HZMO, mirovinski stupovi, mirovinski fondovi

ABSTRACT

One of the main events in 2019 is the change in the Pension Act. the pension reform must be carried out in order to adapt to the dynamics of changes in the labor market, economic opportunities and demographic trends.

The beginning of the pension reform is January 1, 2019. The pension reform will make the system sustainable and pensions adequate.

The Ministry of Labor and the Pension System in cooperation with the Croatian Pension Insurance Institute (HZMO) and REGOS embarked on the pension reform because it was necessary to adapt to the dynamics of changes in the labor market, economic conditions and demographic trends in order to make our pension system sustainable for future generations, and pensions suitable for all generations of retirees, current and future.

Keywords: Pension reform, REGOS, HZMO, Pension pillars, Pension funds

SADRŽAJ

SAŽETAK

ABSTRACT

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. Institucije u mirovinskoj reformi Republike Hrvatske.....	2
2.1. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava	13
2.2. Središnji registar osiguranika (REGOS).....	14
2.2.1. Djelatnost i poslovi REGOS-a.....	15
2.3. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.....	17
3. Mirovinski sustav Republike Hrvatske	20
3.1. Mirovinska reforma	21
3.2. Izjednačavanje prava svih umirovljenika	22
3.4. Starosna mirovina	23
3.5. Mirovinski stupovi.....	24
3.5.1. Prvi mirovinski stup.....	26
3.5.2. Drugi mirovinski stup	27
3.5.3. Treći mirovinski stup	28
3.6. Mirovinski fondovi	29
3.6.1. Obvezni mirovinski fondovi.....	30
3.6.2. Dobrovoljni mirovinski fondovi	32
4. Zaključak.....	33
8. POPIS LITERATURE	35

CONTENTS

ABSTRACT

ABSTRACT

1. INTRODUCTION	1
1.1. Subject and objective of the work	1
1.2. Data sources and collection methods	1
1.3. Content and structure of work	1
2. Institutions in the pension reform of the Republic of Croatia	2
2.1. Ministry of Labor and Pension System	13
2.2. Central register of insured persons (REGOS)	14
2.2.1. The activities and affairs of REGOS	15
2.3. Croatian Institute for Pension Insurance	17
3. Pension system of the Republic of Croatia	20
3.1. Pension reform	21
3.2. Equalization of the rights of all pensioners	22
3.4. Old age pension	23
3.5. Pension columns	24
3.5.1. First pension pillar	26
3.5.2. Second pension column	27
3.5.3. Third pension pillar	28
3.6. Pension funds	29
3.6.1. Mandatory pension funds	30
3.6.2. Voluntary pension funds	32
4. Conclusion	33
8. LIST OF LITERATURE	35

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog završnog rada je Mirovinska reforma u Republici Hrvatskoj, gdje će biti navedene sve njezine karakteristike i obilježja te institucije kojima je glavna funkcija provesti mirovinsku reformu u RH, koja je stupila na snagu u siječnju 2019. godine.

Cilj ovog rada je predstaviti i opisati ključne stavke u reformi mirovinskog sustava Republike Hrvatske kao važnog čimbenika svake države.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U ovom završnom radu primijenjene su različite metode znanstvenog istraživanja. Izvori podataka koji su upotrijebljavani prilikom pisanja rada bazirani su na proučavanju literature raznih autora, časopisa i internetskih izvora. Korištena je metoda kompilacije, odnosno preuzimanje tuđih rezultata znanstveno istraživačkoga rada, tuđih opažanja, zaključaka i spoznaja. Korištena je i metoda deskripcije kojom su opisani pojedinačni pojmovi. Također su korištene induktivna i deduktivna metoda, gdje prva podrazumijeva primjenu induktivnog načina zaključivanja u kojem se na temelju pojedinačnih činjenica dolazi do općih zaključaka, a druga metoda iz općih stavova izvodi posebne. U radu su korišteni sekundarni podaci te je u jednom dijelu rada korištena i komparativna metoda.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad pod naslovom „Mirovinska reforma Republike Hrvatske“ podijeljen je u 4 poglavlja.

Prvo poglavlje, Uvod, govori o predmetu i cilju rada, izvoru podataka i metodama prikupljanja te iznosi kratak sadržaj i strukturu rada. Drugo poglavlje, Institucije u mirovinskoj reformi Republike Hrvatske, govori o temeljnim institucijama koje provode mirovinsku reformu.

Treće poglavlje, „Mirovinski sustav Republike Hrvatske“, govori o mirovinskoj reformi koja je stupila na snagu 1. 1. 2019. godine. U ovom poglavlju bit će obrađeni svi ključni pojmovi i sve ključne mjere koje je poduzela Vlada Republike Hrvatske.

U četvrtom poglavlju, „Zaključak“ iznijet će se osobno mišljenje koje je stečeno prilikom pisanja ovog rada.

2. Institucije u mirovinskoj reformi Republike Hrvatske

U ovom poglavlju dotaknut ćemo se institucija koje su odgovorene za upravljanje i reformu mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Državna institucija Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, zajedno s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje (HZMO) i sa Središnjim registrom osiguranika (REGOS), u Republici Hrvatskoj zadužena je za provedbu cjelovite mirovinske reforme koja je stupila na snagu 1. siječnja 2019. godine.¹

Mirovinska reforma obuhvaća šest zakona:

- Zakon o mirovinskom osiguranju
- Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem
- Zakon o obveznim mirovinskim fondovima
- Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima
- Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima
- Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema
- Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Pravo na mirovinu može ostvariti osiguranik odnosno član obitelji osiguranika uz uvjete propisane Zakonom o mirovinskom osiguranju.

Mirovina može biti:

- a) starosna
- b) prijevremena starosna
- c) invalidska
- d) privremena invalidska i
- e) obiteljska mirovina.

¹ Ministarstvo_rada_i_mirovinskog_sustava, obitelji i socijalne politike (2023) Cjelovita mirovinska reforma, <https://mrosp.gov.hr/vijesti/ministar-piletic-u-hrvatskom-saboru-predstavio-zakonske-prijedloge-za-unaprjedjenje-kapitaliziranog-mirovinskog-sustava/13223>, pristup: 21.3.2024.

a) Starosna mirovina

Pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navrši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža.

U prijelaznom razdoblju od 2020. do 2029. godine žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi.²

Žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima kao i s nižom starosnom dobi što se prikazuje u tablici broj 1.

Tablica 1. Žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi

U GODINI	GODINE ŽIVOTA	
	god.	mj.
2020.	62	6
2021.	62	9
2022.	63	0
2023.	63	3
2024.	63	6
2025.	63	9
2026.	64	0
2027.	64	3
2028.	64	6
2029.	64	9

Izvor: <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 20.3.2024.

Tako se uvjeti za žene i muškarce izjednačavaju od 1. siječnja 2030. godine. To znači da će uvjeti za odlazak u mirovinu biti jednaki bez povoljnosti za žene.

Pravo na starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika ima osiguranik kada navrši 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja. U 41 godinu staža osiguranja uračunava se staž osiguranja u efektivnom, stvarnom trajanju. Pravo na starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika ne može steći osiguranik koji ispunjava uvjete za redovitu starosnu mirovinu. Pravo na starosnu mirovinu i starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika stječe se od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu i nakon prestanka osiguranja (zaposlenje, obavljanje obrtničke ili poljoprivredne djelatnosti i dr.). Iznimka su osiguranici koji su na osnovi

² HZMO. Starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 21.3.2024.

izmijenjenog ugovora o radu nastavili raditi do polovice punog radnog vremena pa mogu i bez prestanka radnog odnosa steći pravo na starosnu mirovinu ili starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika.³

Mirovina se može steći najranije od prvog sljedećeg dana od kada radnik prestane raditi i od kada mu prestane radni odnos pod uvjetom da ispunjava sve navedene uvjete. To znači da se zahtjev mora podnijeti u roku od šest mjeseci od prestanka radnog odnosa i prestanka osiguranja. Dogodi li se da zahtjev bude predan nakon isteka šest mjeseci od prestanka zaposlenja i osiguranja, tada osiguranik retroaktivno ostvaruje pravo na mirovinu za prethodnih šest mjeseci što se računa od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon što je podnio zahtjev nadležnom tijelu.

Kod određivanja tko i kada i može u mirovinu bitno je koliko osoba ima godina i koliki ima radni staž. To znači da odlazak osiguranika u mirovinu ima veze s godinama radnog staža i godinama starosti.

Dobna granica i njezino snižavanje

Dobna granica snižava se ovisno o stupnju povećanja staža, i to po jednu godinu za određeni zakonom propisani broj godina staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa s povećanim trajanjem:

- po jednu godinu za svakih 6 godina staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa kao 14 mjeseci staža osiguranja (12/14)
- po jednu godinu za svakih 5 godina staža osiguranja koji se računa 12/15
- po jednu godinu za svake 4 godine staža osiguranja koji se računa 12/16
- po jednu godinu za svake 3 godine staža osiguranja koji se računa 12/18.

Od 1. siječnja 2019. osiguranicima koji su ostvarili staž osiguranja s povećanim trajanjem s različitim stupnjem povećanja, dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu snižava se ako su proveli propisani broj punih godina na poslovima na kojima se računa staž s povećanim trajanjem. Novina u odnosu na dosadašnji propis je da se za preostalo razdoblje provedeno na poslovima i u zanimanjima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim

³ HZMO. Starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 21.3.2024.

trajanjem, za koje dobna granica nije snižena prema pojedinom stupnju povećanja, snižava dobna granica prema najnižem stupnju povećanja koji je pojedini osiguranik ostvario.⁴

Kada osiguranik ispunjava uvjete i doseže pune godine rada efektivno na poslu s različitim stupnjem povećanja, a ima manje godina nego što je to potrebno, njegova dobna granica smanjuje se prema najnižem stupnju povećanja koji je osiguranik u tom vremenskom razdoblju ostvario.

b) Prijevremena starosna mirovina

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navršši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

U prijelaznom razdoblju od 2020. do 2029. godine žene ostvaruju pravo na prijevremenu starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi i kraćim mirovinskim stažem.

Žene ostvaruju pravo na prijevremenu mirovinu što se prikazuje u tablici broj 2.

Tablica 2. Žene ostvaruju pravo na prijevremenu mirovinu

U GODINI	GODINE ŽIVOTA		GODINE STAŽA	
	god.	mj.	god.	mj.
2020.	57	6	32	6
2021.	57	9	32	9
2022.	58	0	33	0
2023.	58	3	33	3
2024.	58	6	33	6
2025.	58	9	33	9
2026.	59	0	34	0
2027.	59	3	34	3
2028.	59	6	34	6
2029.	59	9	34	9

Izvor: <https://www.mirovinsko.hr/hr/prijevremena-starosna-mirovina/168>, pristup: 20.3.2024.

Od 1. siječnja 2030. izjednačavaju se uvjeti za žene i muškarce. Polazni faktor za određivanje prijevremene starosne mirovine trajno se smanjuje za 0,2 % za svaki mjesec ranijeg

⁴ HZMO. Starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 21.3.2024.

ostvarivanja prava na mirovinu prije navršenih godina života osiguranika propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu, neovisno o dužini mirovinskog staža.⁵

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu zbog stečaja poslodavca ima osiguranik kada ispuni uvjete za prijevremenu starosnu mirovinu, uz uvjet da je nakon prestanka osiguranja prouzročnog stečajem, neposredno prije ispunjenih navedenih uvjeta za ostvarivanje prava na mirovinu, proveo u neprekidnom trajanju najmanje dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljena službi nadležnoj za zapošljavanje te da se s danom ispunjenih uvjeta, odnosno najkasnije s prvim idućim danom nakon ispunjenih uvjeta odjavi iz evidencije nadležne službe za zapošljavanje. Svi navedeni uvjeti trebaju biti ispunjeni kumulativno.⁶

Umirovljena osoba koja se tijekom mirovine želi zaposliti može to učiniti do pola radnog vremena jer mu se tada ne prekida i zaustavlja mirovina. Ako to radno vrijeme bude duže od polovice, pa sve do punog radnog vremena, tada se sve mijenja i drugačije vodi.

Pravo na mirovinu pripada najranije od prvog idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja, a ako je zahtjev podnesen nakon roka od šest mjeseci od prestanka osiguranja (prestanka radnog odnosa), osiguranik ima pravo na mirovinu najranije šest mjeseci unatrag, računajući od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva.⁷

c) Invalidska mirovina

Ostvarenje prava na invalidsku mirovinu vrši se na temelju sljedećeg:

- postojanje djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti
- uvjet staža.

Djelomični gubitak radne sposobnosti postoji kada kod osiguranika postoji smanjenje radne sposobnosti, a s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost ne može se profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad na drugim poslovima s punim radnim vremenom, ali može raditi najmanje 70 % radnog vremena na prilagođenim poslovima koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima, i to iste ili slične razine obrazovanja.

⁵ HZMO. Prijevremena starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/168>, pristup: 21.3.2024.

⁶ HZM. Prijevremena starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/168>, pristup: 21.3.2024.

⁷ HZMO. Prijevremena starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/168>, pristup: 21.3.2024.

Potpuni gubitak radne sposobnosti postoji kada kod osiguranika nastane trajni gubitak radne sposobnosti bez preostale radne sposobnosti.⁸

Kada se dogodi da je došlo do potpunog ili djelomičnog gubitka radne sposobnosti koji je nastao zbog ozljede izvan rada ili bolesti, a prije 65. godine života, pravo na mirovinsko osiguranje imaju oni koji imaju mirovinski staž najmanje jednu trećinu radnog vremenskog razdoblja.

Radni vijek računa se od 20. godine života, a odnosi se na broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Osiguraniku koji je nakon navršene 20. godine života završio preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij (viša stručna sprema stečena prema ranijim propisima), radni vijek računa se od navršene 23. godine života, a osiguraniku koji je završio preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij (visoka stručna sprema stečena prema ranijim propisima) od navršene 26. godine života.⁹

Vremensko razdoblje rada skraćuje se u situaciji kada je osiguranik proveo ili bio:

- prijavljen na zavodu za zapošljavanje,
- odsluživao dobrovoljni vojni rok, osposobljavanje ili obavezan vojni rok.

Za osiguranike kod kojih potpuni gubitak radne sposobnosti nastane prije navršene 30. odnosno 35. godine života kraći je uvjet staža (navršena jedna odnosno dvije godine staža osiguranja). Potpuni gubitak radne sposobnosti mora nastati za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja.

Kada se dogodi da je profesionalna bolest ili ozljeda nastala na radnom mjestu, tada osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Korisniku prava na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti koja je prouzročena bolešću prevodi se to pravo na starosnu mirovinu kada navrši dob propisanu za starosnu mirovinu (navršenih 65 godina života za muškarce te navršenih 63 godine i 6 mjeseci 2024. godini – uvjeti za starosnu mirovinu u prijelaznom razdoblju za žene).¹⁰

⁸ HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 22.3.2024.

⁹ HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 22.3.2024.

¹⁰ HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 22.3.2024.

Ako je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao zbog bolesti i/ili ozljede izvan rada prije navršenih 65 godina života, pravo na invalidsku mirovinu osiguranik stječe ako mu navršeni mirovinski staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.¹¹

d) Privremena invalidska mirovina

Osoba koja je invalid rada i koja se je profesionalnom rehabilitacijom osposobila za neko drugo zanimanje, a nakon duže nezaposlenosti i nakon rehabilitacije, ima mogućnost i pravo na privremenu invalidsku mirovinu.

Kako bi osoba, odnosno osiguranik ostvario spomenuta prava mora imati, odnosno zadovoljiti sljedeće uvjete:

- da je nezaposlenost trajala najmanje pet godina nakon završetka rehabilitacije
- da je nezaposlenost trajala do navršene 58. godine života
- da je bez odgađanja prihvaćena ponuda o radu, odnosno da nije odbijen ponuđeni posao od tijela nadležnog za zapošljavanje.¹²

Na privremenu invalidsku mirovinu ima pravo i osoba s invaliditetom na radu koja je nakon rehabilitacije nastavila raditi te je nakon nekog vremena ostala bez posla.

Razdoblje povremenog rada u ukupnom trajanju od šest mjeseci ne smatra se prekidom nezaposlenosti u vezi s ostvarivanjem prava na privremenu invalidsku mirovinu.¹³

e) Obiteljska mirovina

Od 1. siječnja 2023. godine stupio je na snagu novi model obiteljskih mirovina.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2023., izmijenjen je model obiteljskih mirovina kako bi se korisnicima povećalo ukupno mirovinsko primanje omogućavanjem isplate dijela obiteljske mirovine uz korištenje starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine.¹⁴

¹¹ HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 22.3.2024.

¹² HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 21.3.2024.

¹³ HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 21.3.2024.

¹⁴ Narodne novine (2022) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1837.html, pristup: 21.3.2024.

Noviteti od 1. siječnja 2024.

Za izračun visine obiteljske mirovine povećava se mirovinski faktor na sljedeći način:

- s dosadašnjeg 0,7 za jednog člana obitelji na 0,77
- s dosadašnjeg 0,8 za dva člana obitelji na 0,88
- s dosadašnjeg 0,9 za tri člana obitelji na 1,0
- te za četiri i više članova obitelji na 1,1.¹⁵

Kada se govori o mirovinskom faktoru, tada je moguća korekcija i povećanje za korisnike obiteljske mirovine, hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji ako je to bolje za njih.

Zatečenim korisnicima obiteljske mirovine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) po službenoj je dužnosti, počevši od 1. siječnja 2023., odredio obiteljsku mirovinu s povećanim mirovinskim faktorom bez donošenja rješenja, stoga za navedeno povećanje nije potrebno podnositi zahtjev.¹⁶

Omogućeno je članu obitelji (bračnom/izvanbračnom drugu/razvedenom bračnom drugu s dosuđenim pravom na uzdržavanje/životnom partneru ili neformalnom životnom partneru), uz korištenje starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine, korištenje i dijela obiteljske mirovine.¹⁷

Za korištenje dijela obiteljske mirovine potrebno je ostvariti određene uvjete kako bi se obiteljska mirovina mogla zatražiti, a potom i koristiti. Ti uvjeti su sljedeći:

- navršениh 65 godina života
- udovica/udovac je jedini korisnik obiteljske mirovine (uz iznimku da se isplata dijela obiteljske mirovine može odrediti onom članu obitelji koji koristi obiteljsku mirovinu uz druge članove obitelji kojima je utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti ili opća nesposobnost za rad ili uz dijete kojem je priznat status osobe s invaliditetom)

¹⁵ Narodne novine (2022) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1837.html, pristup: 21.3.2024.

¹⁶ Narodne novine (2022) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1837.html, pristup: 21.3.2024.

¹⁷ Narodne novine (2022) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1837.html, pristup: 21.3.2024.

- ako ukupna svota mirovina iz obveznog mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj (I. i II. stup) ne prelazi iznos od 80 aktualnih vrijednosti mirovine (80 x AVM koji od 1. siječnja 2024. iznosi 12,26 EUR = 980,80 eura).

Obiteljski dio mirovine ima način na koji se određuje, a koji će biti naveden u sljedećem dijelu teksta.

- Iznos dijela obiteljske mirovine određuje se u visini od 27 % od obiteljske mirovine za jednog člana obitelji, a propisuje se najniži i najviši iznos.
- Najniži iznos određuje se u visini tri aktualne vrijednosti mirovine (ali ne više od 50 % pripadajuće obiteljske mirovine), a najviši iznos dijela obiteljske mirovine, ako je zbroj starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine i dijela obiteljske mirovine veći od 80 AVM-a, isplaćuje se u visini razlike do 80 AVM-a (AVM se usklađuje dva puta godišnje, 1. siječnja i 1. srpnja).
- Za korisnike obiteljske mirovine određene u visini najniže odnosno najviše mirovine dio obiteljske mirovine određuje se od najniže, odnosno najviše mirovine.¹⁸

Korisniku starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine kojemu se uz mirovinu ostvarenu iz Republike Hrvatske isplaćuje i mirovina iz inozemstva visina inozemne mirovine neće se uzimati u ukupnu svotu mirovine radi utvrđivanja prelazi li iznos od 80 aktualnih vrijednosti mirovine.¹⁹

Predavanje zahtjeva

Kako bi se ostvarilo pravo na dio obiteljske mirovine, potrebno je predati zahtjev te ako se ispunjavaju uvjeti, ostvaruje se pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine.

Zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine trebaju podnijeti:

- korisnici kojima su već ranije priznata oba prava (na starosnu ili prijevremenu starosnu ili invalidsku mirovinu i na obiteljsku mirovinu) trebaju podnijeti samo zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine

¹⁸ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023., <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-2566/2566>, pristup: 21.3.2024.

¹⁹ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023., <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-2566/2566>, pristup: 21.3.2024.

- korisnici kojima je priznato pravo na starosnu ili prijevremenu starosnu ili invalidsku mirovinu, a nije im priznato pravo na obiteljsku mirovinu trebaju podnijeti dva zahtjeva, i to: zahtjev za priznanje prava na obiteljsku mirovinu i zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine
- korisnici kojima je priznato pravo na obiteljsku mirovinu, a nije i na starosnu mirovinu, trebaju podnijeti dva zahtjeva: zahtjev za priznanje prava na starosnu mirovinu i zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine.²⁰

Osoba, korisnik prijevremene starosne, invalidske, starosne mirovine kojoj nije priznato pravo na obiteljsku mirovinu može se obratiti zahtjevom za isplatu dijela obiteljske mirovine od sljedećeg mjeseca od trenutka predaje zahtjeva. To je moguće napraviti i za retroaktivnih zadnjih šest mjeseci od trenutka kada se ispune svi uvjeti za stjecanje prava, a nikako prije 1. siječnja 2023. godine.

Korisnik obiteljske mirovine kojemu nije priznato pravo na starosnu mirovinu ima pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag, ali najranije od dana ispunjenja uvjeta za stjecanje prava tog prava i ne prije 1. siječnja 2023. Korisniku mirovine kojemu je priznato pravo i na osobnu i na obiteljsku mirovinu, a zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine podnese najkasnije do 31. prosinca 2023., isplata dijela obiteljske mirovine pripada od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za 12 mjeseci unatrag, a najranije od 1. siječnja 2023.²¹

Predaja zahtjeva za isplatu obiteljske mirovine može se podnijeti na sljedeći način i na sljedećim mjestima kao što su to:

- u svim područnim službama/uredima HZMO-a
- poštanskim uredima diljem Republike Hrvatske
- Mirovinskim informativnim centrima
- online putem e-Usluga HZMO-a unutar sustava e-Građani.

²⁰ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023., <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-2566/2566>, pristup: 21.3.2024.

²¹ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023., <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-2566/2566>, pristup: 21.3.2024.

Zahtjevi u tiskanom obliku dostupni su na sljedećim mjestima:

- internetske stranice HZMO-a
- u trgovini Narodne novine, a
- u područnim službama/uredima HZMO-a.

Ono što korisnici mogu i trebaju učiniti kako bi ostvarili svoja prava navedeno je u daljnjem tekstu kako slijedi.

Podnošenje zahtjeva za isplatu dijela obiteljske mirovine nije vremenski ograničeno, a izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju propisani su uvjeti za isplatu dijela obiteljske mirovine kao i datum od kada korisniku pripada isplata istog.²²

Korisniku obiteljske mirovine koji nije ostvario pravo na osobnu mirovinu isplata dijela obiteljske mirovine pripada od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag, ali najranije od dana ispunjenja uvjeta za osobnu mirovinu. Korisnik kojem je priznato pravo na osobnu mirovinu ima pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag, ali najranije od dana ispunjenja uvjeta za stjecanje tog prava.²³

Iznimno od navedenog, korisniku osobne mirovine koji je i jedini korisnik obiteljske mirovine, a koji zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine podnese najkasnije do 31. prosinca 2023. dio obiteljske mirovine pripada od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za 12 mjeseci unatrag, a najranije od 1. siječnja 2023.²⁴

Uvjeti za priznanje prava na isplatu dijela obiteljske mirovine uz osobnu mirovinu (starosnu, prijevremenu starosni ili invalidsku) su sljedeći:

- navršениh 65 godina života preživjelog bračnog/izvanbračnog druga/životnog partnera

²² HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023. – pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-pravo-na-isplatu-dijela-obiteljske-mirovine/2657>, pristup: 22.3.2024.

²³ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023. – pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-pravo-na-isplatu-dijela-obiteljske-mirovine/2657>, pristup: 22.3.2024.

²⁴ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023. – pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-pravo-na-isplatu-dijela-obiteljske-mirovine/2657>, pristup: 22.3.2024.

- udovica/udovac je jedini korisnik obiteljske mirovine i ispunjava propisane uvjete za stjecanje prava na obiteljsku mirovinu prema ZOMO-u ili drugom posebnom propisu o mirovinskom osiguranju
- ukupna svota mirovina iz obveznog mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj (I. i II. stup) ne prelazi iznos od 80 aktualnih vrijednosti mirovine (80 x AVM, koji od 1. srpnja 2022. iznosi 77,65 kn = 6.212,00 kn odnosno 824,47 eura).²⁵

U nastavku ovog poglavlja bit će opisane sve navedene institucije i njihove djelatnosti.

2.1. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava

Državna institucija Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (MRMS) obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na:

- politiku zapošljavanja
- uređivanje radnih odnosa
- tržište rada i aktivnu politiku zapošljavanja
- programe radnih prekvalifikacija i povećanja zapošljivosti
- sustav i politiku mirovinskog osiguranja
- evidenciju nezaposlenosti i pomoć pri zapošljavanju
- socijalno partnerstvo i odnose sa sindikatima i udrugama poslodavaca u području radnopravnih odnosa, tržišta rada i zapošljavanja
- radnopravni status hrvatskih državljana zaposlenih u inozemstvu i poslove vezano uz njihov povratak i zapošljavanje u zemlji
- radnopravni status stranih državljana zaposlenih u Republici Hrvatskoj
- unapređenje sustava zaštite na radu
- međunarodnu suradnju na području rada i zapošljavanja.²⁶

„MRMS sudjeluje u pripremi programa i projekata te provedbi projekata iz programa Europske unije i ostalih oblika međunarodne pomoći. MRMS obavlja poslove koji se odnose na sudjelovanje Republike Hrvatske u radu tijela Europske unije u područjima iz njegove

²⁵ HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023. – pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-siječnja-2023-pravo-na-isplatu-dijela-obiteljske-mirovine/2657>, pristup: 22.3.2024.

²⁶ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2024) O ministarstvu, <https://mrosp.gov.hr/o-ministarstvu/9>, pristup: 22.3.2024.

nadležnosti. MRMS obavlja i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost posebnim zakonom.

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava dio je Vlade Republike Hrvatske koja prihvaća i podupire tržišnu ekonomiju, ali ne i čisto tržišno društvo. Vlada Republike Hrvatske opredijeljena za socijalni dijalog s predstavnicima sindikata i udruga poslodavaca koji je temelj za izgradnju socijalno-odgovornog društva.

Hrvatskoj treba društvo u kojemu se radnik ne promatra kao roba i u kojemu su znanje, rad i solidarnost visoko na ljestvici društvenih vrijednosti. U društvu treba dominirati socijalna solidarnost i osjećaj da svatko doprinosi zajedničkom naporu za opće dobro u skladu sa svojim mogućnostima.

U skladu s načelom razdiobne pravednosti, država mora transparentno i pod jednakim uvjetima otvarati šanse svima, i radnicima i poslodavcima. Samo tako regulirani odnosi i obveze mogu jamčiti uređeno tržište rada i sigurnu zapošljivost.²⁷

2.2. Središnji registar osiguranika (REGOS)

Središnji registar osiguranika (REGOS) institucija je koja je u funkciji građana.

„Primarne djelatnosti i usluge koje REGOS kao institucija javne uprave pruža odnose se na sve aspekte mirovinskog osiguranja temeljem individualne kapitalizirane štednje svih građana Republike Hrvatske.“²⁸

Iz toga proizlazi da je djelatnost REGOS-a utvrđena Zakonom, te uključuje poslove sustavne operativne podrške osiguranicima i nadležnim tijelima vezanim za obvezna mirovinska osiguranja te prikupljanje, obradu, razmjenu i korištenje podataka po osiguranicima sukladno posebnom propisu.

U svakodnevnicu i kroz suradnju s drugim tijelima državne uprave REGOS obavlja poslove vezane uz vođenje i održavanje registra podataka o doprinosima za obavezna mirovinska osiguranja po osiguranicima te se bavi izborom i promjenom obveznog mirovinskog fonda, evidencijom uplaćenih doprinosa te prikupljanjem i kontrolom podataka po osiguranicima za obvezna mirovinska osiguranja.

²⁷ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2024) O ministarstvu, <https://mrosp.gov.hr/o-ministarstvu/9>, pristup: 22.3.2024.

²⁸ Regos (2018) O Regosu, <https://regos.hr/o-regosu/uvod>, pristup: 22.3.2024.

Temeljna misija REGOS-a je neprekidni razvoj cjelovitog, funkcionalnog i transparentnog sustava vezanog uz izbor OMF-a i kategorija, vođenje jedinstvenog računovodstva osobnih računa, vođenje registra, evidencija i izvješćivanje.

Slika 1 Logo REGOS-a

Izvor: <https://regos.hr/app/uploads/2018/07/Izvjescje-o-radu-REGOS-a-za-2016-godinu.pdf>, pristup: 24.4.2024.

„To se ostvaruje kroz učinkovito, ekonomično i racionalno upravljanje raspoloživim javnim sredstvima te primjenu moderne organizacije, suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja, visoku stručnost i profesionalizam radnika.“²⁹

„REGOS je osnovan Uredbom Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Središnjeg registra osiguranika (»Narodne novine« br. 101/99) radi prikupljanja doprinosa od članova mirovinskih fondova i kontrole plaćanja doprinosa, te vođenja evidencija o osobnim računima članova mirovinskih fondova. Osnivač REGOS-a je Republika Hrvatska, a osnivačka prava u skladu s odredbama Zakona o Središnjem registru osiguranika (»Narodne novine«, br. 159/2013 – u daljnjem tekstu: Zakon) ostvaruje Vlada Republike Hrvatske.“³⁰

2.2.1. Djelatnost i poslovi REGOS-a

Prema Zakonu, odnosno u Statutu, REGOS je zadužen za obavljanje sljedećih poslova:

1. „prikupljanje podataka po osiguranicima i drugim osobama, sukladno posebnom propisu te obrada podataka,
2. formiranje podataka o osnovicama i obračunanim doprinosima za mirovinska osiguranja radnika za koje poslodavac plaćanje doprinosa za financiranje obveznih

²⁹ Regos (2018) O Regosu, <https://regos.hr/o-regosu/uvod>, pristup: 22.3.2024.

³⁰ Narodne novine (2013) Središnji registar osiguranika, br. 159/2013, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_159_3330.html, pristup: 22.3.2024.

- osiguranja obavlja prema dnevnoj osnovici putem vrijednosnih kupona, sukladno posebnom propisu,
3. vođenje jedinstvenog računovodstva osobnih računa članova obveznih mirovinskih fondova, sukladno posebnom propisu,
 4. provođenje postupaka vezanih uz ostvarivanje prava na mirovinu temeljem individualne kapitalizirane štednje, sukladno posebnom propisu,
 5. prijenos ukupne imovine člana obveznog mirovinskog fonda sa zatvorenih osobnih računa zakonskim primateljima, sukladno posebnom propisu,
 6. kontrola uplate doprinosa za mirovinska osiguranja,
 7. povezivanje podatka o obračunanim doprinosima za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje te doprinosu za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti s podacima o pripadajućim uplatama,
 8. obračunavanje naknada i njihovo prosljeđivanje u mirovinsko društvo,
 9. preračunavanje uplaćenih doprinosa temeljem individualne kapitalizirane štednje u obračunske jedinice,
 10. prijenos osobnog računa člana obveznog mirovinskog fonda,
 11. vođenje privremenog računa,
 12. raspoređivanje članova mirovinskih fondova, odnosno osiguranika u jedan od obveznih mirovinskih fondova i kategorija obveznog mirovinskog fonda,
 13. kontrola i povezivanje podataka temeljem zahtjeva za povezivanjem podatka, odnosno povratom više uplaćenog doprinosa za mirovinska osiguranja,
 14. izvješćivanje mirovinskih društava i članova mirovinskih fondova,
 15. vođenje registra i evidencija,
 16. izvješćivanje o podacima iz registra,
 17. izdavanje isprava o podacima koji se vode u registru,
 18. elektronička razmjena i dostava podataka iz registra institucijama u području socijalne sigurnosti na razini Republike Hrvatske,
 19. elektronička razmjena i dostava podataka prikupljenih od institucija Republike Hrvatske u sustavu socijalne sigurnosti na razini Europske unije, odnosno obavljanje poslova pristupne točke za EESSI (elektroničku razmjenu podataka s institucijama u sustavu socijalne sigurnosti) temeljem uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti,
 20. obavljanje poslova nadležne ustanove i tijela za vezu prema uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i odluka donesenih temeljem tih uredbi,

21. raspored nepovezanih uplata doprinosa za mirovinsko osiguranje temeljem individualne kapitalizirane štednje po osiguranicima u slučaju kada je obveznik podnošenja prestao postojati i nema pravnog sljednika,
22. međuinstitucionalna suradnja razmjenom i dostavom podataka s javnopravnim tijelima, tijelima sudbene vlasti i drugim korisnicima kada su isti za to ovlašteni propisom ili imaju suglasnost osobe na koju se ti podaci odnose,
23. propisivanje obrasca i sloga za podnošenje dokumentacije sukladno posebnom propisu
24. donošenje provedbenih propisa kada je za isto ovlašten zakonom
25. drugi poslovi utvrđeni posebnim propisom.³¹

Prema Zakonu, rad REGOS-a je javan, odnosno REGOS je dužan pravodobno i istinito obavještavati javnost i građane o svom radu. Takvo obavještavanje obavlja se putem sredstava javnog priopćavanja, davanjem pojedinačnih obavijesti, izdavanjem redovitih i posebnih publikacija i priopćenja te oglašavanjem na svojim oglasnim pločama i mrežnoj stranici.

2.3. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Hrvatski zavod za mirovinsko (HZMO) osiguranje javna je ustanova koja je nastala u postupku reforme mirovinskog sustava, radi ostvarivanja prava zaposlenika poljoprivrednika, obrtnika i drugih osoba iz obveznog mirovinskog osiguranja, na temelju generacijske solidarnosti.

Slika 2. Logo Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

The logo consists of the lowercase letters 'hzmo.' in a bold, dark blue, sans-serif font. The letter 'z' is stylized with a thick, rounded shape. A small blue square is positioned at the end of the period.

HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

Izvor: <https://www.mirovinsko.hr>, pristup: 24.4.2024.

HZMO je nasljednik fondova koji iz bivšeg sistema, a to su fondovi mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika, samostalnih privrednika i individualnih poljoprivrednika odnosno svih

³¹ Narodne novine (2013) Središnji registar osiguranika, br. 159/2013, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_159_3330.html, pristup: 22.3.2024.

prijašnjih institucija čija povijest počinje 1922., kada je osnovan Središnji ured za mirovinsko osiguranje radnika u Zagrebu.

„Rad Zavoda je javan. Javnost rada ostvaruje se izvještavanjem Hrvatskog sabora, osiguranika i korisnika prava iz mirovinskog osiguranja o radu i poslovanju Zavoda najmanje jedanput godišnje, osiguravanjem dostupnosti podataka o radu Zavoda sredstvima javnog priopćavanja te objavom Statuta i drugih općih akata Zavoda, kojima se uređuju prava i obveze osiguranika i korisnika prava iz mirovinskog osiguranja u „Narodnim novinama“.“³²

„Zavod je osnovan Zakonom o mirovinskom osiguranju (»Narodne novine«, br. 102/98.) radi ostvarivanja prava radnika, poljoprivrednika, obrtnika i drugih osiguranih osoba iz obaveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti te je pravni sljednik Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske, Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja individualnih poljoprivrednika Hrvatske i Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja samostalnih privrednika Hrvatske.“³³

Glavna djelatnost Zavoda za mirovinsko osiguranje je provedba obaveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, utvrđenog zakonom i postupka za ostvarivanje prava na doplatak za djecu, utvrđenog Zakonom o doplatku za djecu.

Iz navedenih zakona mogu se iščitati sve djelatnosti za koje je HZMO zadužen, a navode se u nastavku teksta:

1. „obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem prava radnika, poljoprivrednika, obrtnika i drugih osiguranih osoba iz mirovinskog osiguranja i ostvarivanjem prava na doplatak za djecu
2. osiguranje zakonitosti ostvarivanja prava i pružanje stručne pomoći osiguranim osobama pri ostvarivanju prava
3. vođenje upravnog postupka u vezi s ostvarivanjem prava i obveza iz mirovinskog osiguranja i ostvarivanjem prava na doplatak za djecu
4. provedbu uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju
5. vođenje evidencije o osiguranicima, obveznicima doprinosa i drugih davanja, korisnicima prava iz mirovinskog osiguranja i korisnicima prava na doplatak za djecu i

³² HZMO. O nama, <https://www.mirovinsko.hr>, pristup: 23.3.2024.

³³ Narodne novine (2014) Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, NN 28/2014, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_02_28_485.html, pristup: 23.3.2024.

osiguravanje tajnosti podataka unesenih u evidenciju Zavoda u skladu sa zakonom i općim aktom

6. obavljanje poslova statističkih istraživanja u skladu sa zakonom
7. provjeravanje poslovnih knjiga, financijske dokumentacije i drugih evidencija obveznika doprinosa radi kontrole podataka koji služe za ostvarivanje prava
8. upravljanje i poslovanje prikupljenim sredstvima za namjene utvrđene Zakonom i ulaganje sredstava radi smanjenja obveza uplatitelja doprinosa i drugih davanja ili za povećanje primanja korisnika iz mirovinskog osiguranja
9. donošenje općih akata za provedbu mirovinskog osiguranja i drugih općih akata
10. provedba politike razvoja i unapređenja mirovinskog osiguranja
11. izdavanje stručno-informativnih publikacija o djelatnosti Zavoda
12. obavljanje drugih poslova u vezi s provedbom mirovinskog osiguranja i provedbom postupka za ostvarivanje prava na doplatak za djecu
13. obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem prava na pristup informacijama i ostalih poslova utvrđenih zakonom.“³⁴

Kao i kod REGOS-a, rad HZMO-a je javan te je obvezatan što znači da bar jedanput godišnje izvješćuje Hrvatski sabor, osiguranike i korisnike prava iz mirovinskog osiguranja te ministarstvo nadležno za mirovinski sustav.

Osiguranici i korisnici prava iz mirovinskog osiguranja izvješće o njegovu radu dobivaju pak kroz medije ili preko internetskih stranica HZMO-a.

³⁴ Narodne novine (2014) Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, NN 28/2014, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_02_28_485.html, pristup: 23.3.2024.

3. Mirovinski sustav Republike Hrvatske

Mirovinsko osiguranje kao pojam možemo opisati kao program socijalnog osiguranja, odnosno kao sustav koji djeluje tijekom cijelog radnog vijeka pojedinca.

Tijekom svog radnog vijeka zaposlenici i njihovi poslodavci plaćaju doprinose iz plaće i na plaće.

Umirovljeni zaposlenici ostvaruju pravo na naknadu, odnosno mirovinu koja je djelomično utemeljena na njihovim doprinosima.

Osiguranje također daje naknade za invalide i za članove obitelji invalidnih i umirovljenih radnika.³⁵

„Mirovinski je sustav skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja.

Mirovinski se sustav u pravilu sastoji od nekoliko podsustava definiranih s obzirom na kategorije osiguranika, način financiranja, upravljanje mirovinskim fondovima, raspodjelu mirovina i slično.“³⁶

Mirovinski sustav u društvu ima više funkcija, a najvažnije su nabrojane u nastavku kako slijedi:

- raspoređivanje dohodaka pojedinca i obitelji tijekom cijelog životnog vijeka
- pojedinačna i nacionalna štednja
- održavanje socijalne kohezije ublažavanjem siromaštva za vrijeme starosti i radne neaktivnosti.

Mirovinski sustav možemo podijeliti u par kategorija s obzirom na osiguranike, način financiranja i upravljanja te prema raspodjeli mirovina.

³⁵ Wikipedia (2022) Mirovinsko osiguranje, https://hr.wikipedia.org/wiki/Mirovinsko_osiguranje, pristup: 23.3.2024.

³⁶ Puljiz, V.: Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Izvorni znanstveni članak, Revija za socijalnu politiku, Vol. 14 No. 2, Zagreb, 2007.

3.1. Mirovinska reforma

U današnje vrijeme mirovinski sustavi većinom su kombinacija različitih modela, što u biti znači da umjesto financiranja, raspodjele, organizacije i upravljanja postoji više mirovinskih stupova.³⁷

Kao što je već spomenuto u ovom radu, cjelovita mirovinska reforma stupila je na snagu 1. siječnja 2019. godine. Reformu je bilo nužno provesti s obzirom na to da je mirovinski sustav Republike Hrvatske bio vrlo kompleksan, a samim time i dugoročno neodrživ.

S obzirom na to da sadašnjim i budućim umirovljenicima treba osigurati sredstva za mirovine, Vlada Republike Hrvatske odlučila se na provedbu reforme zbog problema s financijskom nejednakošću tri skupine umirovljenika, a to su: sadašnji umirovljenici koji žele veće mirovine, generacije umirovljenika koji odlaze u mirovinu u idućih deset do petnaest godina, a koji će prema važećem zakonu imati oko 600 kuna manju mirovinu nego sadašnji umirovljenici i mlađih generacija koje su sada u 20-im i 30-im godinama i koje, provedemo li mirovinsku reformu, imaju mogućnost zaraditi veće mirovine.

Provođenjem ove mirovinske reforme izjednačena su prava svih umirovljenika. Što ubiti znači da će sadašnji umirovljenici dobiti mogućnost rada do pola radnog vremena uz zadržavanje pune mirovine. Kao rezultat ove mjere i duljim radnim vijekom umirovljenici će radom preko ugovora o radu istodobno imati uplaćene i doprinose za mirovinski staž, čime će se povećati njihove mirovine jer će im se po prestanku rada omogućiti ponovno određivanje mirovine s uključenim novim mirovinskim stažem.

Također potrebno je navesti vrste mirovinskih sustava, odnosno mirovinski sustav možemo podijeliti u dvije kategorije kako slijedi:

1. sustav generacijske solidarnosti – koji je definiran kao sustav mirovinskog osiguranja u kojem se naknade isplaćuju postojećim umirovljenicima od tekućih doprinosa
2. mirovinski fondovi s kapitalnim pokrićem – sustav u kojem se naknada pojedincima plaća iz pologa koji je formiran tokom njihovog radnog vijeka kao i iz prikupljenih kamata.

³⁷ Kovačić, P.: Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj, Specijalistički diplomski stručni rad, Karlovac 2018., str. 16.

Mirovinski sustav zasnovan je na tri stupa, prvog stupa ili obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, drugog stupa ili obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje i trećeg stupa ili dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. U nastavku ovog rada detaljnije će se objasniti svaki od spomenutih stupova.

Kako se sve mijenja, razvija i nanovo kreira, tako je i s mirovinskom reformom.

3.2. Izjednačavanje prava svih umirovljenika

Provođenjem reforme osobe rođene do 1952. godine primat će svoju mirovinu iz prvog mirovinskog stupa koja je ostvarena na temelju generacijske solidarnosti koju će isplaćivati Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

Osobe rođene između 1952. i 1961. godine koje su osigurane u prvom i drugom stupu imaju pravo izbora koju će mirovinu primiti: mirovinu samo iz prvog stupa s dodatkom od 27 % uz prebacivanje sredstava iz drugog u prvi stup ili mirovinu iz prvog i drugog stupa i to s dodatkom od 27 % za mirovinski staž ostvaren u prvom stupu, tj. do 31. 12. 2001. i dodatak od 20,25 % za mirovinski staž ostvaren u drugom stupu tj. od 1. 1. 2002. godine do umirovljenja.³⁸

Onim osobama za koje se utvrdi da imaju ispodprosječnu plaću tijekom svog radnog vijeka, i kojima nakon određivanja dodatka na mirovinu prema stažu i plaći, mirovina iznosi manje od najniže mirovine, odredit će se najniža mirovina kao da su bili osigurani samo u prvom stupu uz prijenos sredstava iz drugoga u prvi stup.

Također važno je napomenuti da će se osoba koje su rođene nakon 1962. godine pružiti ista mogućnost prijenosa sredstava iz prvog u drugi mirovinski stup, iz razloga da ne bi primali mirovinu oko 600 kuna manju nego osobe rođene prije 1962. godine.

Osobe rođene između 1952. i 1961. godine mogli su birati žele li ući u drugi mirovinski stup ili ostati u prvom. Rođeni 1962. godine i mlađi po sili zakona morali su 2002. godine ući u drugi mirovinski stup i nisu mogli birati.

Mirovinskom reformom riješila se ova nepravda, čime je i osobama mlađim od 1962. dana mogućnost biranja ulaska u mirovinske stupove.

³⁸ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2023) Cjelovita mirovinska reforma, <https://mrosp.gov.hr/vijesti/ministar-piletic-u-hrvatskom-saboru-predstavio-zakonske-prijedloge-za-unaprjedjenje-kapitaliziranog-mirovinskog-sustava/13223>, pristup: 22.3.2024.

3.4. Starosna mirovina

Cjelovita mirovinska reforma donijela je promjenu prema kojoj će osobe rođene nakon 1. siječnja 1966., koje će na dan 1. siječnja 2033. imati navršениh 67 godina života, ići u starosnu mirovinu s navršениh 67 godina života.

Slika 3. Mjere mirovinske reforme

NOVOSTI

STAROSNA MIROVINA

- OD 2027. ZA STAROSNU MIROVINU TREBAT ĆE 65 GODINA ZA ŽENE I MUŠKARCE
- OD 2031. ZA STAROSNU MIROVINU TREBAT ĆE 67 GODINA ZA ŽENE I MUŠKARCE
- 0,38 POSTO PO MJESECU UVEĆAT ĆE SE STAROSNE MIROVINE ZA ONE KOJI IMAJU VIŠE OD 35 GODINA RADNOG STAŽA

PRIJEVREMENA STAROSNA MIROVINA

- OD 2027. 60 GODINA I 35 GODINA MIROVINSKOG STAŽA
- OD 2031. 62 GODINE I 35 GODINA MIROVINSKOG STAŽA

PENALI ZA RANIJE UMIROVLJENJE

- 0,34 POSTO ZA SVAKI MJESEK RANIJE UMIROVLJENJA UKUPNO DO 20,4 POSTO

STAROSNA MIROVINA ZA TZV. DUGOGODIŠNJE UMIROVLJENIKE (RANO SE UKLJUČILI U SVIJET RADA)

- 61 GODINA ŽIVOTA I 41 GODINA STAŽA
- OD 2027. UVJET JE 62 GODINE ŽIVOTA

RAD UZ MIROVINU

- PUNI IZNOS MIROVINE UZ RAD DO 4 SATA ZA:
 - starosne mirovine za dugogodišnje umirovljenike
 - starosne mirovine za djelatne vojne osobe, policijske službenike, ovlaštene službene osobe
 - prijevremenu starosnu mirovinu

NIŽE MIROVINE UZ DODATAK OD 27 POSTO

- OSIGURANICI IZ DRUGOG STUPA (1962. GODIŠTE I MLADI) IMAT ĆE ISTA PRAVA KAO I OSIGURANICI IZ PRVOG STUPA, UKLJUČUJUĆI I DODATAK OD 27 POSTO AKO JE TO ZA NJIH POVOLJNIJE

Izvor: <https://www.vecernji.hr/vijesti/ruse-cijenu-rada-umirovljenicima-koji-rade-treba-umanjiti-mirovinu-1264113>, pristup: 24.4.2024.

Međutim, treba naglasiti da se navedene mjere ne odnose na one osobe koji su rano ušle u svijet rada, one će moći ići u starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika (60 godina života i 41 godina efektivnog staža osiguranja, odnosno od 1. siječnja 2027. 61 godina života i 41 godina efektivnog staža osiguranja) ili u prijevremenu starosnu mirovinu.³⁹

Godine 2019. godini pravo na prijevremenu starosnu mirovinu moći će ostvariti osobe s navršениh 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža. Žene će ostvariti pravo na

³⁹ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2023) Cjelovita mirovinska reforma, <https://mrosp.gov.hr/vijesti/ministar-piletic-u-hrvatskom-saboru-predstavio-zakonske-prijedloge-za-unaprjedjenje-kapitaliziranog-mirovinskog-sustava/13223>, pristup: 22.3.2024.

prijevremenu starosnu mirovinu kada u 2019. godini navršé 57 godina i 4 mjeseca života i 32 godine i 4 mjeseca mirovinskog staža.

Od 1. 1. 2027. izjednačili bi se uvjeti za žene i muškarce na 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža. Od 1. 1. 2028. povećava se dobna granica za 4 mjeseca po godini i pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječu osobe s navršениh 35 godina mirovinskog staža i u 2028. godini 60 godina i 4 mjeseca života, a od 1. 1. 2033. muškarci i žene stječu pravo na prijevremenu starosnu mirovinu kada navršé 62 godine života i 35 godina mirovinskog staža.

3.5. Mirovinski stupovi

Sustav mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske temelji se na tri stupa.

Slika 4. Tri stupa sustava mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske

Izvor:https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&ved=2ahUKEwi98PH2vNqFAxVK7wIHHfirMAH4QhwKegQIXBAC&url=https%3A%2F%2Frepozitorij.oss.unist.hr%2Fislandora%2Fobjekt%2Fossst%3A1056%2Fdatastream%2FPDF%2Fdownload&usq=AOvVaw3yARt0gx00_TyiygRSx9Hy&opi=89978449, pristup: 24.4.2024.

„Prva dva stupa mirovinskog osiguranja su obvezna i doprinose za njih poslodavac izdvaja iz vaše plaće. Treći je dobrovoljan, a ulaganjem u njega dobivate državne poticaje.“⁴⁰

Kao što se vidi iz prikazane slike, mirovina iz prvog stupa osigurana je od strane Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje te je određena zaradama tijekom radnog vijeka pojedinca.

Drugi mirovinski stup nastaje tako što se 5 % bruto plaće svakog zaposlenika u Republici Hrvatskoj uplaćuje na osobni račun kod obaveznog mirovinskog fonda, što u konačnici znači da se sve do odlaska u mirovinu na tom računu skupljaju sredstva koja će nakon radnog vijeka pojedinca služiti za isplatu mirovine.

Slika 5. Prikaz izračuna plaće

Izračun plaće za 2017. godinu			
Ukupan trošak:			7.500,00
Doprinosi NA ukupno:			1.100,68
Zdravstveno osiguranje (15%):	6.399,32	15%	959,90
Zaštita zdravlja na radu (0.5%):	6.399,32	0.5%	32,00
Za zapošljavanje (1.7%):	6.399,32	1.7%	108,79
Bruto:			6.399,32
Doprinosi IZ ukupno:			1.279,86
Doprinos za mirovinsko 1. stup (15%):	6.399,32	15%	959,90
Doprinos za mirovinsko 2. stup (5%):	6.399,32	5%	319,97
Dohodak:			5.119,45
Osobni odbitak:			3.800,00
Porez i prirez ukupno:			316,67
Ukupno porez:	1.319,45		316,67
Porez (24%):	1.319,45	24%	316,67
Porez (36%):	0,00	36%	0,00
Prirez (0%):	316,67	0%	0,00
Neto za 2017. godinu:			4.802,78

Izvor: [Na slici 2 prikazan je izračun plaće za 2017. godinu iz kojeg su vidljiva davanja odnosno doprinosi iz plaće prema državi svakog zaposlenika u RH za prvi i drugi mirovinski stup.](https://www.google.com/search?q=Regos+Izračun+plaće+za+2017.&client=opera&sca_esv=1a0f9f064b6384e7&udm=2&biw=919&bih=433&sxsrf=ACQVn08sy1nhgynmi85Lh6KQj507TzmSw%3A1713948993169&ei=QckoZsbpCZE9u8PtNKmuA8&ved=0ahUKEwiGjprHvdqFAxUfgv0HHTSpCfcQ4dUDCBA&uact=5&oq=Regos+Izračun+plaće+za+2017.&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiHlJlZ29zIEl6cmHEjXVuIHBsYcSNZSB6AyMDE3Lkj6D1AAWOIKcAB4AJABAjgBX6ABnASqAQE2uAEDyAEAAEBmAlAoAlAmAMAKgcAoAeAg&sclient=gws-wiz-serp, pristup: 24.4.2024.</p>
</div>
<div data-bbox=)

Za vođenje i praćenje mirovinskih doprinosa zadužen je Središnji registar osiguranika (REGOS), čija je zadaća vođenje i održavanje registra podataka o doprinosima za obvezna

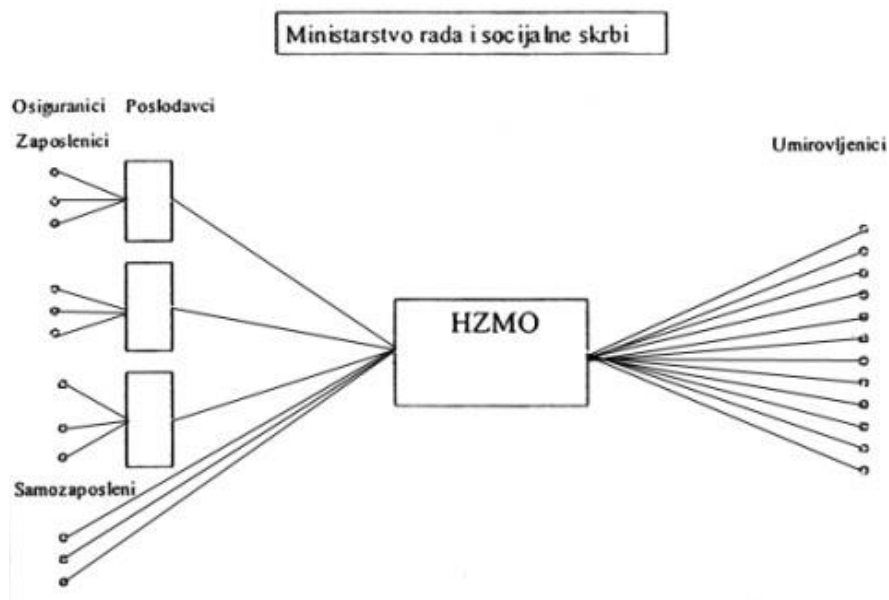
⁴⁰ Središnji državni portal (2024) Sustav mirovinskog osiguranja, <https://mss.gov.hr/mirovina/97>, pristup: 23.3.2024.

mirovinska osiguranja po osiguranicima, izborom i promjenom obveznog mirovinskog fonda, evidencijom uplaćenih doprinosa te prikupljanjem i kontrolom podataka po osiguranicima za obvezna mirovinska osiguranja. Kada govorimo o trećem stupu, moramo naglasiti da se i on sastoji od štednje, ali za razliku od štednje kroz drugi stup količina uplaćene svote je osobna odluka. Uplaćena svota pripada dobrovoljnom mirovinskom fondu te je važno naglasiti da i država potiče takav način štednje u obliku poticaja.

3.5.1. Prvi mirovinski stup

„Prvi stup predstavlja obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, obvezan je za sve zaposlenike i za njega se po sili zakona izdvaja 15 % bruto plaće. Ta sredstva koriste se za isplatu mirovina sadašnjih umirovljenika.

Slika 6. Prvi mirovinski stup

Izvor: [Nakon ostvarivanja prava na mirovinu, osiguranici se putem HZMO-a počinju koristiti do tada uplaćenim sredstvima u vidu mirovine iz 1. stupa. Mirovinu koristi osiguranik ili se isplaćuje kao obiteljska mirovina. Za provedbu mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti nadležan je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.](https://www.google.com/search?q=prvi+stup+mirovinskog+stupa&client=opera&sca_esv=1a0f9f064b6384e7&udm=2&biw=919&bih=433&sxsrf=ACQVn0RgsS75ho73Ka2OvBW_jE_UwMSA%3A1713949267088&ei=U8ooZqTrBJu7igP9Gm0Ag&ved=0ahUKEwj4OjJvtqFAxWb3QIHHfewCYoQ4dUDCBA&oq=prvi+stup+mirovinskog+stupa&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcniAiHSBwcnZvaSBzdHVwIG1pcm92aW5za29nIHN0dXBhSjNBUBAYjzBwAHgAkAEAmAFdoAHA6oBATA4AQzIAQD4AQGYAgCgAgCYAwCSBwCgB44C&sclicent=gws-wiz-serp, pristup: 24.4.2024.</p></div><div data-bbox=)

- Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti

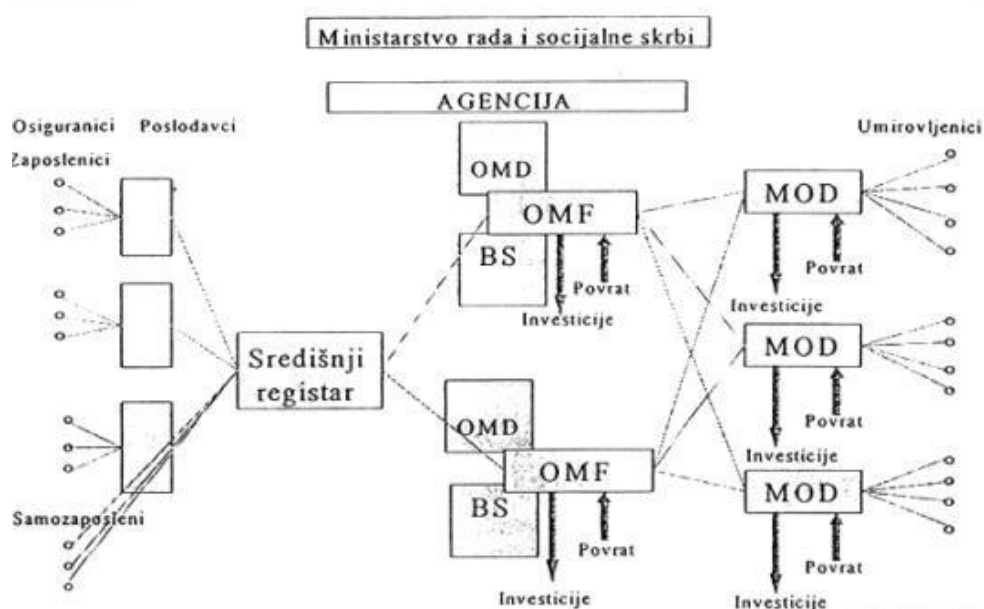
- Izdvajanje 15 % bruto plaće
- Sredstva se uplaćuju u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO).⁴¹

3.5.2. Drugi mirovinski stup

„Drugi stup temelji se na individualnoj kapitaliziranoj štednji dijela mirovinskih doprinosa.

Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (2. stup) obvezno je za sve osiguranike mlađe od 40 godina osigurane u sustavu obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Slika 7. Drugi mirovinski stup

Izvor: <https://www.mirovina.hr/mirovine/situacija-u-mirovinskim-stupovima-fondovi-uglavnom-u-plusu-ali-treci-stup-se-suocava-s-padom-uplata/>, pristup: 24.4.2024.

Osiguranici su, prema Zakonu o obveznim mirovinskim fondovima, dužni u roku od mjesec dana od dana uspostavljanja obveznog osiguranja odabrati mirovinski fond određene kategorije u skladu s dobnim ograničenjima.

Iz bruto plaće osiguranika izdvaja se 20 % sredstava (od osnovice za obračun doprinosa) za mirovinsko osiguranje svaki mjesec i to na način da se 15 % sredstava uplaćuje u HZMO, a 5 % na osobni račun osiguranika u obveznom mirovinskom fondu.

⁴¹ PBZ Croatia (2022. – 2024.) Prvi, drugi i treći stup, <https://www.pbzco-fond.hr/info-zona/mirovinski-sustav/1-2-3-stup>, pristup: 23.3.2024.

Izbor obveznog mirovinskog fonda obavlja se osobnom prijavom na šalteru Središnjeg registra osiguranika, REGOS-a, u poslovnicama FINA-e. Detaljnije o 2. stupu pogledajte ovdje.

Od 2014. godine sukladno Zakonu o obveznim mirovinskim fondovima (NN 19/2014) uvedene su tri kategorije fondova, A, B i C, koje se razlikuju po ograničenjima članstva (s obzirom na životnu dob), investicijskoj strategiji i ograničenjima ulaganja.

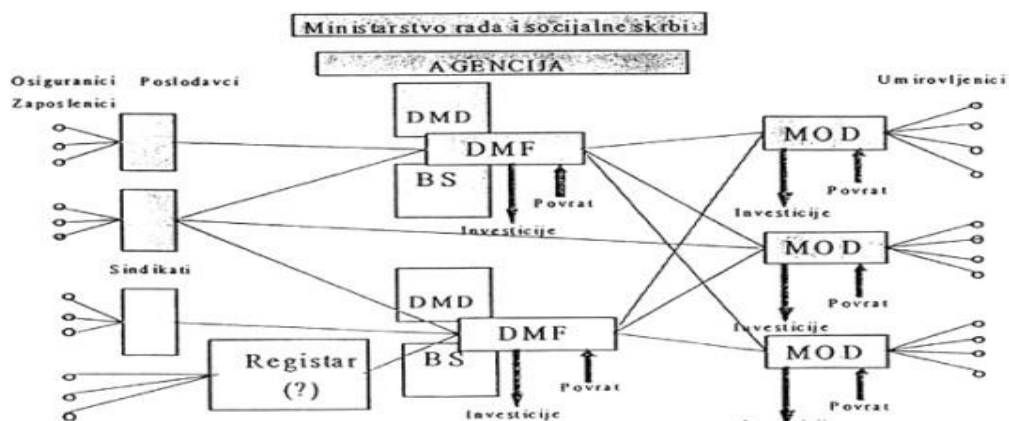
Detaljnije o kategorijama fondova pročitajte ovdje.

- Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
- Izdvajanje 5 % bruto plaće na osobni račun osiguranika
- Sredstva se izdvajaju na osobne račune u obveznim mirovinskim fondovima
- Sredstva su nasljedna.“

3.5.3. Treći mirovinski stup

„Treći stup je dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Visinu mirovine određuje visina mjesečnih uloga koji će se uplaćivati na poseban račun u dobrovoljnom mirovinskom fondu.

Slika 8. Treći mirovinski stup

Izvor: <https://repositorij.efzg.unizg.hr/islandora/object/efzg%3A5343/datastream/PDF/view>, pristup: 24.4.2024.

Država svakom osiguraniku u 3. stupu uplaćuje poticaj za taj oblik mirovinske štednje. Osiguranici mogu biti članovi više dobrovoljnih mirovinskih fondova istovremeno, ali poticaje primaju samo u jednom.

Državna poticajna sredstva iznose 15 % od ukupno uplaćenog iznosa pojedinog člana u prethodnoj kalendarskoj godini, ali najviše do uplaćenog iznosa od 5.000,00 kuna po članu

fonda tijekom jedne kalendarske godine. Sredstvima s računa u 3. stupu moguće se početi koristiti i prije stjecanja zakonskih uvjeta za mirovinu, a najranije s 50 godina života člana.

Kad stekne uvjete za dobrovoljnu mirovinu, osiguranik odabire mirovinsko osiguravajuće društvo (MOD) i u njega prenosi svoja kapitalizirana sredstva iz mirovinskog fonda čiji je do tada bio član i odabire doživotnu ili privremenu isplatu mirovine.

Ako članovi fonda na osobnom računu imaju vrijednost sredstava u vrijednosti manjoj od 50.000,00 kuna, mogu odabrati i isplatu sredstava putem samog dobrovoljnog mirovinskog fonda, u obliku privremene isplate mirovine.

Također, članovi mogu odabrati isplatu 30 % sredstava jednokratno. S odabranim mirovinskim osiguravajućim društvom član sklapa ugovor o isplati mirovine prema jednom od mirovinskih programa: kao doživotnu starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu, promjenjivu mirovinu, djelomičnu jednokratnu isplatu i druge oblike mirovinskih isplata koje mirovinsko osiguravajuće društvo nudi na tržištu mirovina.

U slučaju smrti ukupna kapitalizirana sredstva na računu preminulog člana fonda nasljeđuju zakonski nasljednici.

Ako je član preminuo nakon što je prenio sredstva u MOD ili zatražio isplatu iz fonda putem dobrovoljnog mirovinskog društva, sredstva su također nasljedna.

- Dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
- Dogovoreno izdvajanje
- Državni poticaj
- Sredstva se izdvajaju na osobne račune u dobrovoljnim mirovinskim fondovima.⁴²

3.6. Mirovinski fondovi

„Mirovinski fond imovina je bez pravne osobnosti i u njemu se prikuplja novac koji uplaćuju njegovi članovi, koji su ujedno i vlasnici fonda. Zadaća je društva koje upravlja mirovinskim fondom ulaganje tog novca radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Cilj je takvog ulaganja svakom članu fonda omogućiti isplatu što veće mirovine u budućnosti. Konačno, iznos na

⁴² PBZ Croatia (2022. – 2024.) Prvi, drugi i treći stup, <https://www.pbzco-fond.hr/info-zona/mirovinski-sustav/1-2-3-stup>, pristup: 23.3.2024.

vašem osobnom računu, koji se vodi u Središnjem registru osiguranika (REGOS), ovisit će o iznosu doprinosa koje poslodavac uplaćuje u fond te o načinu upravljanja pojedinim fondom.“⁴³

Postoje dvije vrste mirovinskih fondova:

1. obvezni mirovinski fondovi – čine drugi stup mirovinskog sustava, zakon propisuje obvezu poslodavca da mjesečno uplaćuje 5 % bruto plaće posloprimca na njegov osobni račun u obveznom mirovinskom fondu. Sam član izabire mirovinsko društvo i obvezni mirovinski fond određene kategorije (tri kategorije A, B i C).
2. dobrovoljni mirovinski fondovi – čine treći stup mirovinskog sustava, a član sam određuje iznos mjesečne uplate.

3.6.1. Obvezni mirovinski fondovi ⁴⁴

„U Hrvatskoj postoje četiri obvezna mirovinska fonda, a svaki zaposleni građanin Republike Hrvatske član je jednog od njih, bez obzira na to je li fond odabrao samostalno ili je odluku prilikom zapošljavanja prepustio REGOS-u.

Svi zaposleni građani Republike Hrvatske svaki mjesec izdvajaju 20 % bruto plaće za mirovinu. U I. stup, odnosno za financiranje mirovina postojećih umirovljenika uplaćuje se 15 %. Preostalih 5 % izdvaja se u II. mirovinski stup. Iznos izdvojen u II. stup je osobna imovina i predmet nasljeđivanja.

Svi mirovinski fondovi svojim članovima omogućavaju izbor između tri kategorije mirovinskih fondova A, B i C koje se razlikuju po ograničenjima članstva (s obzirom na životnu dob), po investicijskoj strategiji i ograničenjima ulaganja. Odabirom kategorije fonda građani sami odlučuju o načinu štednje sredstava na svom osobnom računu za svoju buduću mirovinu.“

Obvezni mirovinski fond kategorije A – „Mirovinski fond kategorije A svojom investicijskom strategijom te dobnim ograničenjem članstva namijenjen je mlađim osiguranicima II. stupa. Imovina fonda A, s obzirom na utvrđene investicijske ciljeve i rizičnost, može se ulagati u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca izdavatelja iz Republike Hrvatske, druge države članice Europske unije (EU) ili države članice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Primjerice, najviše 55 % neto vrijednosti imovine može biti uloženo u dionice, u korporativne obveznice i komercijalne zapise najviše 50 % neto vrijednosti imovine fonda, dok u državne obveznice i trezorske zapise mora biti uloženo

⁴³ HANFA (2023) Mirovinski sustav, <https://www.hanfa.hr/regulativa/mirovinski-sustav/>, pristup: 23.3.2024.

⁴⁴ UMFO (2023) Obvezni mirovinski fondovi, <https://www.mirovinskifondovi.hr/o-nama/>, pristup: 23.3.2024.

najmanje 30 % neto vrijednosti imovine fonda. Nadalje, najmanje 40 % neto vrijednosti imovine fonda mora biti uloženo u imovinu kojom se trguje ili koja se namiruje u kunama. Fondu A dozvoljeno je i korištenje izvedenica, ali samo u svrhu efikasnog upravljanja i zaštite vrijednosti imovine fonda.“

Obvezni mirovinski fond kategorije B

„Mirovinski fond kategorije B prema usvojenoj umjerenj strategiji ulaganja i umjerenj razini rizičnosti namijenjen je osiguranicima srednje životne dobi. Fond kategorije B u smislu rizičnosti i ulaganja vrlo je sličan fondu koji je postojao do trenutka donošenja Zakona o obveznim mirovinskim fondovima. Imovina fonda kategorije B može se ulagati u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca izdavatelja iz Republike Hrvatske, druge države članice Europske unije (EU) ili države članice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Tako, primjerice, najmanje 50 % neto vrijednosti imovine mirovinskog fonda mora biti uloženo u državne obveznice i trezorske zapise, a najviše 35 % neto vrijednosti imovine može biti uloženo u dionice. U korporativne obveznice i komercijalne zapise dozvoljeno je uložiti najviše 30 % neto vrijednosti imovine fonda. Nadalje, najmanje 60 % neto vrijednosti imovine fonda mora biti uloženo u imovinu kojom se trguje ili koja se namiruje u kunama. Fondu B dozvoljeno je i korištenje izvedenica, ali samo u svrhu efikasnog upravljanja i zaštite vrijednosti imovine fonda.“

Obvezni mirovinski fond kategorije C

„Mirovinski fond kategorije C namijenjen je osiguranicima koji su najbliže stjecanju uvjeta za mirovinu, s primarnim ciljem očuvanja realne vrijednosti ušteđevine. Sukladno zakonskim ograničenjima, konzervativno ulaganje imovine fonda znači prvenstveno nižu razinu rizičnosti. Imovina fonda C može se ulagati u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca izdavatelja iz Republike Hrvatske, druge države članice Europske unije (EU) ili države članice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Tako u državne obveznice i trezorske zapise mora biti uloženo najmanje 70 % neto vrijednosti imovine mirovinskog fonda. U korporativne obveznice i komercijalne zapise moguće je uložiti najviše 10 % neto vrijednosti imovine mirovinskog fonda, dok u dionice nije dozvoljeno ulagati. Najmanje 90 % neto vrijednosti imovine fonda mora biti uloženo u imovnu kojom se trguje ili koja se namiruje u kunama, a ulaganje u izvedenice dozvoljeno je isključivo radi postizanja valutne usklađenosti.“

U obveznom sustavu individualne kapitalizirane štednje Hrvatska propisuje doživotne anuitete. Na taj način rizik dugovječnosti prebacuje se s korisnika mirovine na pravne osobe koje isplaćuju iste. Pravo na stjecanje mirovine iz drugog stupa vezano je za ostvarivanje mirovine iz prvog stupa, odnosno sustava generacijske solidarnosti. U našoj državi u tom području dopušta se isplata doživotnih mjesečnih iznosa mirovina u četiri oblika:⁴⁵

- pojedinačna mirovina
- pojedinačna mirovina sa zajamčenim razdobljem (za imenovanog korisnika)
- zajednička mirovina
- zajednička mirovina sa zajamčenim razdobljem (za imenovanog korisnika).

3.6.2. Dobrovoljni mirovinski fondovi

Odabir dobrovoljnog mirovinskog fonda stvar je osobnog izbora korisnika. Članstvo u dobrovoljnom mirovinskom fondu započinje sklapanjem ugovora o članstvu i upisom u registar članova fonda. Za razliku od obveznog mirovinskog fonda istodobno se može biti član jednog ili više dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dobrovoljni mirovinski fondovi mogu biti:

- otvoreni – namijenjeni su za sve fizičke osobe
- zatvoreni – predviđeni su za zaposlenike određenog poslodavca koji je odlučio osnovati fond za vlastite zaposlenike, za sindikat koji želi osnovati fond za svoje članove, za članove udruge samostalnih djelatnosti i za samozaposlene osobe.

U dobrovoljnom sustavu individualne kapitalizirane štednje Republike Hrvatske članovi mirovinskih fondova obvezuju se, u pravilu, na kupnju anuiteta uz mogućnost djelomične isplate. Pravo na isplatu članovi stječu s navršениh 50 godina života.

⁴⁵ HANFA (2023) Mirovinski sustav, <https://www.hanfa.hr/regulativa/mirovinski-sustav/>, pristup: 23.3.2024.

4. Zaključak

Cilj ovog rada je predstaviti i opisati ključne stavke u reformi mirovinskog sustava Republike Hrvatske kao važnog čimbenika svake države.

Reforma mirovinskog sustava jedan je od prioriteta razvijenih i tranzicijskih država, a nužnost promjena osobito je došla do izražaja tijekom protekla dva desetljeća. Glavni cilj mirovinske reforme je stvoriti socijalno adekvatan te financijski stabilan mirovinski sustav.

Početak mirovinske reforme je 1. siječnja 2019. godine. Mirovinskom reformom sustav će se učiniti održivim, a mirovine primjerenim. Riječ je o prijedlozima izmjena šest zakona iz područja mirovinskog osiguranja: Zakona o mirovinskom osiguranju, Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, Zakona o dodatku na mirovine, Zakona o obveznim mirovinskim fondovima, Zakona o dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima.

U mirovinsku reformu Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava krenulo je u suradnji s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje (HZMO) i sa Središnjim registrom osiguranika (REGOS) jer je bilo nužno prilagoditi se dinamici promjena na tržištu rada, gospodarskim prilikama i demografskim trendovima kako bi naš mirovinski sustav učinili održivim za buduće generacije, a mirovine primjerenima za sve generacije umirovljenika, sadašnjih i budućih.

U radu su opisana državna ministarstva i druga tijela koja provode i nadgledaju provedbu mirovinske reforme u Republici Hrvatskoj.

Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj danas je podijeljen u dvije kategorije, generacijsku solidarnost i individualnu štednja, te je podijeljen u tri stupa. Sredstva prikupljena u prvom stupu koriste se za isplatu mirovina sadašnjim umirovljenicima, dok se financijska sredstva iz drugog i trećeg stupa koriste za isplatu individualne mirovine, odnosno za povećanje mirovine.

Tri stupa mirovinskog osiguranja trebala bi jamčiti veću socijalnu sigurnost budućih umirovljenika, tj. veću razinu mirovina te tako smanjiti rizike starosti.

U zadnjem poglavlju ovog završnog rada spomenuti su mirovinski fondovi. Mirovinski fond imovina je bez pravne osobnosti i u njemu se prikuplja novac koji uplaćuju njegovi članovi, koji su ujedno i vlasnici fonda. Zadaća je društva koje upravlja mirovinskim fondom ulaganje

tog novca radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Cilj je takvog ulaganja svakom članu fonda omogućiti isplatu što veće mirovine u budućnosti.

Štednja u obveznim mirovinskim fondovima obvezna je za sve one koji se po prvi puta zapošljavaju, a mlađi su od 40 godina.

Štednja u dobrovoljnim mirovinskim fondovima namijenjena je svima onima koji žele osigurati dodatnu štednju za dane u mirovini, a za članstvo u dobrovoljnom mirovinskom fondu nema ni donje ni gornje granice starosti.

8. POPIS LITERATURE

Knjige i radovi

1. Kovačić, P.: Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj, Specijalistički diplomski stručni rad, Karlovac 2018.
2. Puljiz, V.: Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Izvorni znanstveni članak, Revija za socijalnu politiku, Vol. 14 No. 2, Zagreb, 2007.

Pravni propisi

1. Narodne novine (2022) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 119/22), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1837.html, pristup: 21.3.2024.
2. Narodne novine (2013) Središnji registar osiguranika, br. 159/2013, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_159_3330.html, pristup: 22.3.2024.
3. Narodne novine (2014) Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, NN 28/2014, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_02_28_485.html, pristup: 23.3.2024.

Internetski izvori

1. HANFA (2023) Mirovinski sustav, <https://www.hanfa.hr/regulativa/mirovinski-sustav/>, pristup: 23.3.2024.
2. HZMO. Starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 21.3.2024.
3. HZMO. Starosna mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/166>, pristup: 21.3.2024.
4. HZMO. Invalidska mirovina, <https://www.mirovinsko.hr/hr/starosna-mirovina/170>, pristup: 22.3.2024.

5. HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023., <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-2566/2566>, pristup: 21.3.2024.
6. HZMO. Novi model obiteljskih mirovina od 1. siječnja 2023. – pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine <https://www.mirovinsko.hr/hr/novi-model-obiteljskih-mirovina-od-1-sijecnja-2023-pravo-na-isplatu-dijela-obiteljske-mirovine/2657>, pristup: 22.3.2024.
7. HZMO. O nama, <https://www.mirovinsko.hr>, pristup: 23.3.2024.
8. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2023) Cjelovita mirovinska reforma, <https://mrosp.gov.hr/vijesti/ministar-piletic-u-hrvatskom-saboru-predstavio-zakonske-prijedloge-za-unaprjedjenje-kapitaliziranog-mirovinskog-sustava/13223>, pristup: 21.3.2024.
9. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2024) O ministarstvu, <https://mrosp.gov.hr/o-ministarstvu/9>, pristup: 22.3.2024.
10. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2023) Cjelovita mirovinska reforma, <https://mrosp.gov.hr/vijesti/ministar-piletic-u-hrvatskom-saboru-predstavio-zakonske-prijedloge-za-unaprjedjenje-kapitaliziranog-mirovinskog-sustava/13223>, pristup: 22.3.2024.
11. PBZ Croatia (2022. – 2024.) Prvi, drugi i treći stup, <https://www.pbzco-fond.hr/info-zona/mirovinski-sustav/1-2-3-stup>, pristup: 23.3.2024.
12. Regos (2018) O Regosu, <https://regos.hr/o-regosu/uvod>, pristup: 22.3.2024.
13. Središnji državni portal (2024) Sustav mirovinskog osiguranja, <https://mss.gov.hr/mirovina/97>, pristup: 23.3.2024.
14. UMFO (2023) Obvezni mirovinski fondovi, <https://www.mirovinskifondovi.hr/o-nama/>, pristup: 23.3.2024.
15. Wikipedia (2022) Mirovinsko osiguranje, https://hr.wikipedia.org/wiki/Mirovinsko_osiguranje, pristup: 23.3.2024.

POPIS SLIKA

Slika 1 Logo REGOS-a	15
Slika 2. Logo Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje	17
Slika 3. Mjere mirovinske reforme.....	23
Slika 4. Tri stupa sustava mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske	24
Slika 5. Prikaz izračuna plaće.....	25
Slika 6. Prvi mirovinski stup	26
Slika 7. Drugi mirovinski stup.....	27
Slika 8. Treći mirovinski stup.....	28

POPIS TABLICA

Tablica 1. Žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi.....	3
Tablica 2. Žene ostvaruju pravo na prijevremenu mirovinu.....	5